

СТРУКТУРНІ ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

STRUCTURAL FACTORS OF UKRAINE'S INNOVATION AND INVESTMENT SYSTEM FORMATION

Алла КАСИЧ,
кандидат економічних наук,
Кременчуцький державний
політехнічний університет

Alla KASYCH,
PhD Economics,
Kremenchug State
Polytechnic University

Забезпечення стійкої економічної динаміки країни є важливим завданням, яке залежить від дії багатьох факторів. Значне місце в цих процесах повинні займати структурні зрушення. Природа впливу структурних зрушень на розвиток економічної системи має труднощі в дослідженні та вирішенні. Крім того, є необхідність дослідження самого поняття «структура господарства» та її видів.

Дослідження проблем подолання структурної диспропорції на засадах активізації стратегічної інноваційної складової економічного зростання набуває все більшої актуальності та зустрічається у працях як зарубіжних, так і вітчизняних вчених, зокрема **О.Завгородньої** [3], **І.Крючкової** [4], **В.Ковальчука** [5], **Л.Кузнєцової** [6], **М.Меламеда** [7], **М.Портера** [8], **Л.Шевченко** [11] та інших.

Однак при цьому питання трансформації структурних перетворень у показники економічної динаміки, механізмів впливу на структурні характеристики з метою забезпечення цільових темпів економічного зростання залишаються до кінця не вирішеними.

Отже, мета статті — дослідити структурні характеристики господарства України, визначити механізми впливу структурних чинників на інноваційно-інвестиційне зростання економіки країни.

Економічний розвиток — це «постійний рух економіки до нового стану динамічної рівноваги, що формує набір цих (рівноважних) станів, які в свою чергу формують і динаміку, і траєкторію економічного розвитку» [9, 70].

Кожний стан системи на такому «динамічному» відрізку виражається двома характеристиками: структурною та кількісною.

Структурна характеристика означає організацію економічної системи певного стану. Кількісна характеристика визначає ефективність організації економічної системи певного стану.

Структурна реформа — це переорієнтація ресурсів системи на напрям, які є більш прибутковими, і вони, як правило, виявляються інноваційно-орієнтованими.

Економічний розвиток можна розглядати як послідовність фаз, що змінюють одна одну: економічне зростання — структурні зрушення — економічне зростання. Фактично структурні зрушення і повинні забезпечувати позитивну економічну динаміку. Результативність функціонування економічної системи за стабільної структури поступово знижується і, відповідно, зумовлює необхідність здійснення докорінних структурних перетворень. Інноваційна спрямованість структурних зрушень забезпечує рівень результативності системи та терміни використання структури. Першим важливим свідченням необхідності здійснення в країні структурних зрушень є зниження темпів зростання валового внутрішнього продукту (ВВП). Так, **І.Крючкова** [4], досліджуючи макроструктурні фактори розвитку економіки України, робить висновок, що за однакових впливів зовнішніх чинників, але різних структурних умов розвитку динаміка ВВП значно різниться. А з урахуванням загострення конкуренції в глобальній економіці автор підтримує тезу **Д.Чистиліна** про те, що «з позицій системного підходу процес розвитку або ускладнення структури системи — це процес збільшення стійкості до впливу середовища» [9, 73].

Однак саме поняття «структура» — складне й багатогранне, а тому необхідним є уточнення типів структурних характеристик економіки країни. Узагальнивши виокремлені структурні характеристики в різних наукових працях [2; 3], пропонуємо визначити такі структури: відтворювальну, техніко-економічну (техніко-економічних укладів), технологічну, організаційно-економічну, соціально-економічну, зовнішньо-економічну, галузеву, територіальну, основних засобів, інвестицій, фінансових результатів, інші.

Дослідження структурних характеристик з метою визначення змісту інноваційно-інвестиційно спрямованих реформ, на нашу думку, доцільно провести в такому розрізі: структури ВВП за видами економічної діяльності; структури зайнятого населення; структури промисловості в розрізі галузей; структури експорту та імпорту; структури наявних основних засобів; структури фінансових результатів; структури інвестицій в основні засоби.

Кількісні співвідношення між внутрішніми елементами кожної із структур економічних систем називаються пропорціями. А невідповідність між структурними елементами може бути охарактеризована як диспропорційність.

Загалом невідповідність між різними елементами структури господарства може бути чинником внутрішніх суперечностей, джерелом перетворення потенційної економічної кризи в реальну.

Найбільш узагальнені дані про інноваційно-інвестиційну спрямованість структури економіки країни дає дослідження виробництва й розподілу ВВП за видами економічної діяльності.

Розрахунок показника ВВП проводиться за величиною валової доданої вартості усіх видів економічної діяльності, що дає можливість виключити подвійний рахунок на проміжне споживання.

Валова додана вартість (ВДВ) — це ринкова ціна обсягу виготовленої продукції підприємством за вирахуванням вартості спожитих сировини та матеріалів. Різні види економічної діяльності, галузі промисловості, підприємства мають різні співвідношення валової доданої вартості та проміжного споживання у загальному випуску. Відповідно, доцільним буде зосередження ресурсів економічної системи на тих видах діяльності, що характеризуються більш високою часткою доданої вартості. І оскільки ресурсне забезпечення функціонування економічної системи майже завжди є обмеженим, максимізація ефективності використання наявних ресурсів буде означати їх переорієнтацію на види діяльності, галузі з більш високим рівнем доданої вартості. Це по суті і означатиме процес структурних зрушень.

У сучасних умовах логічними вважаються структурні зрушення в напрямку збільшення частки видів економічної діяльності в межах сфери послуг, які характеризуються меншими витратами матеріалів, сировини на виробництво продукції. Однак такі зрушення в системі відбуваються за умови досягнення певного рівня продуктивності праці в галузях сфери матеріального виробництва. Нарощування обсягів ВВП за рахунок активізації розвитку сфери матеріального виробництва можна забезпечити за умови реального зниження матеріало-, енерго-, трудомісткості виробництва.

Розглянемо структурні характеристики загального випуску продукції господарством України (табл. 1) та проаналізуємо зрушення, що відбулись за період з 2001 по 2004 роки. Для отримання більш значимих результатів дослідження базовим роком доцільно було б обрати, наприклад, 1991, однак у 2001 відбулася зміна класифікації видів економічної діяльності, що робить неможливим отримати порівнянні результати в розрізі сучасної класифікації. Чотири роки, які взяті для аналізу, не є оптимальним періодом для дослідження структурних зрушень, однак якщо економічна система динамічно розвивається, навіть такий період повинен був би стати показовим.

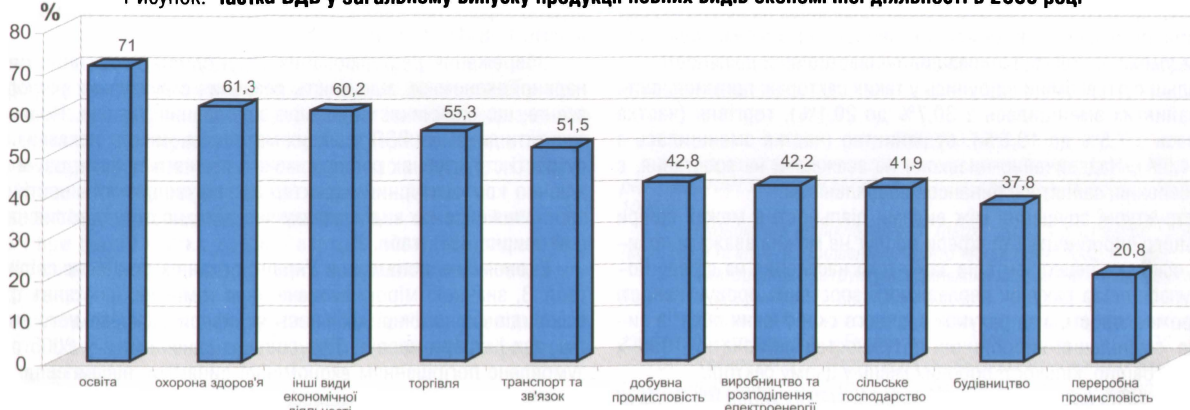
Співвідношення окремих видів економічної діяльності у загальному обсязі ВВП поступово змінюється, але залишається традиційним для країн, яким не вдається вирішити стратегічні макроекономічні проблеми за рахунок структурних реформ. Так, за даними Державного комітету статистики України [12], питома вага видів діяльності сфери матеріального виробництва за досліджуваний період дещо зміни-

Таблиця 1. Виробництво та розподіл валового внутрішнього продукту за видами економічної діяльності в Україні за 2001 та 2004 роки*

Види економічної діяльності	Випуск		Проміжне споживання				Валова додана вартість					
	2001		2001		2004		2001			2004		
	млн.грн.	млн.грн.	млн.грн.	частка у загальному випуску, %	млн.грн.	частка у загальному випуску, %	млн.грн.	частка у загальному випуску, %	частка у ВВП, %	млн.грн.	частка у загальному випуску, %	частка у ВВП, %
Сільське госп-во, лісове госп-во та мисливство	66306	85668	36885	55,63	48410	56,51	29421	44,37	16,6	37258	43,49	11,7
Добувна промисловість	23411	31766	14898	63,64	19248	60,59	8513	35,36	4,8	12518	30,41	3,9
Обробна промисловість	172759	325820	137167	79,39	261696	80,32	35592	20,61	20,0	64124	19,68	20,1
Будівництво	18339	37667	11048	60,24	23204	61,60	7291	39,76	4,1	14463	38,40	4,5
Вир-во та розподілення електроенергії, газу та води	27905	31961	16673	59,75	19538	61,13	11232	40,25	6,3	12423	38,87	3,9
Оптова та роздрібна торгівля	38989	71490	16580	42,52	30433	42,57	22409	57,48	12,6	41057	57,43	12,9
Транспорт і зв'язок	41295	75233	16708	40,46	32539	43,25	24587	59,54	13,8	42694	56,75	13,4
Освіта	12437	22086	3533	28,41	5834	26,41	8904	71,59	5,0	16252	73,59	5,1
Охорона здоров'я та соціальна допомога	10005	18470	3994	39,92	7518	40,70	6011	60,08	3,4	10952	59,30	3,4
Інші види економічної діяльності	49074	109827	19738	40,22	43247	39,38	29336	59,78	16,5	66580	60,62	20,9
Всього в основних цінах	460520	809988	280030	60,81	496942	61,35	180490	39,19	100,00	313046	38,65	100,00
Податки на продукти	25060	33122	-	-	-	-	25060	-	-	33122	-	-
Субсидії на продукти	-1360	-1055	-	-	-	-	-1360	-	-	-1055	-	-
ВВП у ринкових цінах	484220	842055	280030	60,81	496942	61,35	204190	39,19	-	345113	38,65	-

*Складено автором за даними [Виробництво та розподіл валового внутрішнього продукту за видами економічної діяльності. — www.ukrstat.gov.ua]

Рисунок. Частка ВДВ у загальному випуску продукції певних видів економічної діяльності в 2006 році

лась: в 2001 році вона становила 51,8%, а в 2004 — 44,1%. Однак порівняно низькою залишається доля освіти, охорони здоров'я та соціальної допомоги — всього 8,5% в 2004 році. Досить високою є частка сільського господарства, мисливства та лісового господарства у ВВП: в 2001 році — 16,6%, а в 2004 — 11,7%. Частка промисловості в загальній величині ВВП в 2001 році сягала 24,8%, а в 2004 — 24% (зменшення відбулося за рахунок скорочення частки добувної промисловості). Незважаючи на стійкі темпи зростання протягом останніх років, дуже низькою залишається частка будівництва, активізацію якого можна було б вважати ознакою переходу до інвестиційної моделі.

Основою визначення бажаної зміни структури ВВП в розрізі видів економічної діяльності є зміна співвідношення проміжного споживання та валової доданої вартості у загальному випуску продукції. Частку ВДВ у загальному випуску продукції окремих видів діяльності станом на 2006 рік наведено на **рисунку**.

Валова додана вартість видів економічної діяльності, галузей промислового виробництва суттєво різняться. Так, за оцінками американських експертів, частка доданої вартості при виготовленні, наприклад, супутників, становить 2000%, реактивних винищувачів — 2500, суперкомп'ютерів — 1700, а кольорових телевізорів — лише 16%, вантажних суден — 1-1,5% [1, 147].

В Україні найвищою є питома вага валової доданої вартості у загальному випуску продукції в таких секторах, як

освіта, транспорт та зв'язок, оптова й роздрібна торгівля тощо. Це є логічним, враховуючи, наприклад, низький рівень витрат матеріалів, сировини. Відносно високою є частка валової доданої вартості в сільському господарстві. Значно нижчою є питома вага доданої вартості таких видів економічної діяльності, як будівництво, добувна й обробна промисловість. Про необхідність аналізу внутрішньогалузевої структури промисловості свідчить не лише питома вага доданої вартості даного сектора, а й її поступове скорочення. Вже на цьому етапі дослідження можна зробити висновок про невідповідність галузевої структури промисловості України стратегічним вимогам подальшого розвитку та необхідність визначення галузевих пріоритетів при проведенні структурних реформ.

Про значні структурні проблеми господарства свідчить розподіл зайнятого населення в розрізі видів економічної діяльності (табл. 2) та його порівняння зі структурою ВВП.

Традиційно високою залишається частка населення, зайнятого в сільському господарстві (в 2004 — 19,7%). Сільське господарство, в розпорядженні якого знаходиться 25% чорноземів світу та зайнято майже 20% працюючого населення, забезпечує виробництво лише 11,7% ВВП. Таке співвідношення свідчить про надзвичайно низьку продуктивність праці в межах даного виду діяльності та про втрачені можливості виконання сільським господарством функції «локомотива» еко-

In the article the structural characteristics of an economic complex of Ukraine, in particular GDP structure, engaged population, fixed capital and investments in a cut of kinds of economic activity are investigated; the level of structural deformations and directions of necessary reforms are determined.

У статті досліджено структурні характеристики господарського комплексу України, а саме структури ВВП, зайнятого населення, основних фондів та інвестицій за видами економічної діяльності; визначено рівень структурних деформацій та спрямування необхідних реформ.

Таблиця 2. Структура зайнятого населення та динаміка середньої заробітної плати*

Показники	Зайнятість населення						Заробітна плата			
	1990		2000		2004		2001		2005	
	чисельність, млн.	питома вага, %	чисельність, млн.	питома вага, %	чисельність, млн.	питома вага, %	значення, грн.	відхилення від середнього	значення, грн.	відхилення від середнього
Всього зайнято	25,4	100,0	21,3	100,0	20,3	100,0	311	1	806	1
Сільське господарство, мисливство та лісове гос-во	5,0	19,7	4,9	23,2	3,9	19,7	151	0,5	415	0,5
Промисловість	7,8	30,7	4,1	19,3	4,1	20,1	460	1,5	967	1,2
Будівництво	2,4	9,4	0,9	4,2	0,9	4,5	362	1,2	894	1,1
Оптова та роздрібна торгівля, торгівля транспортними засобами, послуги з ремонту	1,9	7,5	1,3	6,3	3,9	19,6	284	0,9	713	0,9
Транспорт і зв'язок	1,8	7,1	1,2	5,5	1,4	6,8	460	1,5	1057	1,3
Фінансова діяльність	0,1	0,4	0,2	0,8	0,2	1,1	833	2,7	1553	1,9
Освіта	3,0	11,8	2,2	10,2	1,6	8,1	224	0,7	641	0,8
Охорона здоров'я та соціальна допомога	1,5	5,9	1,4	6,6	1,3	6,6	183	0,6	517	0,6
Інші види економічної діяльності	1,9	7,5	3,2	15,1	2,8	13,5	-	-	-	-

* Складено автором за даними [Структура зайнятого населення.

Динаміка середньомісячної заробітної плати за видами економічної діяльності. — www.ukrstat.gov.ua]

номічного зростання на початку 90-х років. На перспективу питання скорочення частки населення, зайнятого в сільському господарстві, залишається актуальним, а це стане можливим лише на основі виходу на принципово «новий» рівень продуктивності, чого можна буде досягнути за умови активізації інноваційно-інвестиційної діяльності.

Найбільш суттєві зміни відбулись у таких секторах: промисловість (частка зайнятих зменшилась з 30,7% до 20,1%), торгівля (частка збільшилась з 7,5% до 19,6%), будівництво (частка зменшилась з 9,4% до 4,5%). Надзвичайно низькою, не зважаючи на зростання, є частка населення, зайнятого фінансовою діяльністю.

Такі структурні зрушення між видами діяльності в межах сфери матеріального виробництва та сфери послуг не можна вважати позитивними, оскільки переорієнтація зайнятого населення на сферу послуг відбулася не за рахунок переважного зростання продуктивності праці в промисловості, а за рахунок значного скорочення обсягів виробництва, зменшення виробничих потужностей на початку 1990-х років та, відповідно, кількості робочих місць у цьому секторі.

Structural shifts between kinds of economic activity within the limits of sphere manufactures and spheres of services cannot be considered positive, as the reorientation of the engaged population on sphere of services occurs not at the expense of prevailing growth of productivity of work in an industry, and at the expense of reduction of volumes of manufacture, reduction of capacities in the beginning of the 1990-th years and, accordingly, quantity of workplaces in this sector.

Підтвердженням такого висновку можна вважати таке співвідношення: 20,1% зайнятого населення в промисловості створюють, за даними 2004 року, всього 24% ВВП. Підвищення загальної продуктивності праці в промисловості є можливим лише за рахунок удосконалення внутрішньогалузевої структури та, знову ж таки, активізації інноваційно-інвестиційної діяльності.

Зрушенням у структурі зайнятості населення (за умови зростання продуктивності праці) сприяє рівень заробітної плати в окремих секторах господарства. Як свідчать дані таблиці 2, в Україні спостерігається надмірна диференціація розмірів заробітної плати за видами економічної діяльності. Реальною проблемою, на нашу думку, є також відсутність залежності розміру зарплати від професійно-кваліфікаційного рівня працівників як у сфері послуг, так і в сфері матеріального виробництва.

Якщо прийняти середню заробітну плату в Україні за 1, то виділяються види діяльності, де заробітна плата є значно нижчою (сільське господарство, освіта, охорона здоров'я, оптова та роздрібна торгівля) та види діяльності, які характеризуються дещо вищим за середній рівнем — промисловість, будівництво, транспорт і зв'язок.

Наприклад, в установах освіти, де працівники мають високий кваліфікаційний та професійний рівень, забезпечений вищою освітою, у грудні 2005 року лише у 20,1% працюючих нарахована заробітна плата була понад 1000 грн., в установах охорони здоров'я та соціальної

допомоги ще менше — у 12,8%. Разом з тим, серед зайнятих у сфері фінансової діяльності зазначена категорія становила більше половини (55,1%).

Ще вищий ступінь диференціації спостерігається у виробничих видах діяльності. Так, на підприємствах з виробництва коксу та продуктів нафтоперероблення майже три чверті працівників (72,7%) отримали заробітну плату понад 1000 грн. При цьому на підприємствах текстильної промисловості та пошиття одягу, виробництва шкіри та шкіряного взуття зазначена категорія не перевищувала 15% працюючих.

Таким чином, можна констатувати, що заробітна плата в Україні в 2001 та 2005 роках:

- не виконувала мотиваційну функцію в таких секторах, як сільське господарство, освіта, охорона здоров'я;
- сприяла переорієнтації зайнятого населення на такі сектори, як фінансова діяльність, транспорт і зв'язок;
- зберігала достатній рівень фінансової привабливості окремих галузей промисловості.

Це означає, що в економіці країни рівень заробітної плати практично визначається належністю до певної сфери економічної діяльності, а не формується під впливом загально-визнаних світовою практикою чинників, якими є кількість, якість та результати праці. Внаслідок цього співвідношення величини оплати праці в Україні та в інших країнах світу (Німеччині, Франції, США) становить 1 : 8–12 [1, 320].

Збереження деформованих структурних характеристик національної економіки, відсутність реальних структурних реформ — це все те, що спричиняє подальше відставання України. Позитивні результати динаміки ВВП та інших макроекономічних показників за відсутності структурних реформ можна вважати такими, що мають виключно кон'юнктурний характер. Це підтверджують нестійкі темпи зростання окремих видів економічної діяльності та їх вплив на загальний приріст ВВП (табл. 3).

Економічна динаміка в Україні останніх років, як свідчать дані табл. 3, значною мірою визначається темпами зростання фактично всіх видів економічної діяльності як сфери матеріального виробництва, так і сфери послуг. Так, сповільнення темпів у 2005 році було зумовлено погіршенням економічної динаміки, насамперед у сільському господарстві, промисловості, оптовій та роздрібній торгівлі.

Матеріальну основу функціонування господарства становлять основні засоби. Природно, що різні види діяльності потребують різного рівня фондоозброєності праці зайнятого населення. І все ж зміна структури основних засобів буде свідчити про потенційне зростання

Таблиця 3. Внески видів економічної діяльності до загального приросту ВВП, відсоткові пункти*

Види економічної діяльності	2004	2005	Січень-червень 2006
Сільське господарство, мисливство та лісове господарство	2,2	0,1	0,3
Промисловість	2,2	0,6	1,1
Будівництво	0,8	-0,3	0,2
Оптова, роздрібна торгівля, торгівля транспортними засобами, послуги з ремонту	1,6	-1,1	1,0
Транспорт	1,5	0,9	1,0
Освіта	0,0	0,0	0,3
Охорона здоров'я та соціальна допомога	0,1	0,1	0,0
Інші види економічної діяльності	3,8	0,3	0,8
Послуги фінансових посередників	-0,2	-0,2	-0,1
Чисті податки на продукти	0,1	2,2	0,6
ВВП	12,1	2,6	5,0

* Складено автором за даними [Валовий внутрішній продукт:

підсумки I півріччя 2006 року (оперативна інформація). — www.kmu.gov.ua]

значимості окремих видів діяльності у величині ВВП. Найвагомимим чинником зміни структури основних засобів є зміна структури інвестицій. Відповідно, активізація інвестиційної діяльності в межах того чи іншого виду діяльності може забезпечити поступову зміну його частки в структурі ВВП. Крім того, структура здійснюваних інвестицій певною мірою свідчить про рівень прибутковості певних видів діяльності та зацікавленість бізнесу здійснювати капіталовкладення в ту чи іншу сферу, яка значною мірою залежить від величини доданої вартості. Тобто, чим більшою є частка валової доданої вартості сектору економіки, тим привабливішим є даний сектор для інвестицій.

Узагальнені дані про зміну структурних параметрів у розподілі основних засобів та здійснюваних інвестицій за 1990, 2000 та 2004 роки наведено в таблиці 4.

За досліджуваний період значних змін у розподілі основних засобів між видами економічної діяльності не відбулося, окрім такого:

- зменшення частка основних засобів, які знаходяться в розпорядженні сільськогосподарських підприємств та будівництва;
- незначного збільшення частки таких секторів, як промисловість, транспорт і зв'язок, житлове господарство.

Про відносну стійкість інвестиційних пріоритетів свідчить структура інвестицій, хоча слід зауважити, що певні зміни все ж відбулися:

- найбільша частка інвестицій спрямовувалась у промисловість (у 1990 році 34,5%, в 2000 — 40,6% та 37,2% — в 2004 році);
- досить значна частка інвестицій припадає на транспорт і зв'язок (з 1990 по 2004 роки вона збільшилася з 9,7% до 19,8%);
- найбільш динамічними були інвестиції в будівництво (з 2000 по 2004 рік частка зросла в 2,8 раза) та в торгівлю (за той же період зросла в 2,4 раза);
- суттєво знизилась частка інвестицій в такі види діяльності, як сільське господарство (в 1990 році 21,3%, в 2000 році — 3,6% та 4,5% в 2004 році), а також в освіту та охорону здоров'я (з 2000 по 2004 рік частка зменшилась в 3,2 раза).

Структурні зміни в напрямку збільшення частки інвестицій у сферу нематеріального виробництва відбуваються на тлі невизначеності загальної стратегії структурних перетворень у державі. Крім того, торгівля, транспорт та зв'язок — це не повний набір послуг, які мають бути представлені в постіндустріальній економічній системі.

Той факт, що в промисловість спрямовується основний обсяг інвестицій і при цьому частка доданої вартості у загальному випуску продукції залишається низькою, свідчить про недостатній рівень інноваційності галузевої структури промисловості.

Проведені дослідження структурних характеристик інвестицій пояснюють та дають можливість прогнозувати збереження деформованої структури і надалі.

That fact, that in industry is directed basic volume of the investments and, thus, the share of added cost in total volume of output remains low testifies to a insufficient level of innovation of the industry branch structure.

Таблиця 4. Структура основних засобів та інвестицій в основний капітал, у порівнянних цінах; млн. грн.

	Основні засоби						Інвестиції в основний капітал					
	1990		2000		2004		1990		2000		2004	
	млн. крб.	%	млн. грн.	%	млн. грн.	%	млн. крб.	%	млн. грн.	%	у факт. цінах	%
Всього	474	100,0	845762	100,0	1047269	100,0	55368	100,0	13955	100,0	75714	100,0
в тому числі												
Сільське господарство, мисливство та лісове господарство	78	16,5	114867	13,6	78265	7,5	11799	21,3	496	3,6	3381	4,5
Промисловість	153	32,3	266945	31,6	371368	35,5	19088	34,5	5672	40,6	28191	37,2
Будівництво	12	2,5	16992	2,0	19154	1,8	1926	3,5	312	2,2	4675	6,2
Оптова та роздрібна торгівля, торгівля транспортними засобами, послуги з ремонту	15	3,2	28103	3,3	28621	2,7	1386	2,5	405	2,9	5322	7,0
Транспорт і зв'язок	59	12,4	106279	12,6	161024	15,4	5344	9,7	2740	19,6	15015	19,8
Фінансова діяльність					10293	0,9	-	-	-	-	1245	1,6
Житлове господарство	88	18,6	152716	18,1	239201	22,8	8970	16,2	2302	16,5	11238	14,8
Освіта					47371	4,5					953	1,3
Охорона здоров'я та соціальна допомога	30	6,3	71670	8,5	28821	2,8	6572	11,9	1958	14,0	1472	1,9

Складено автором за даними

[Структура основних засобів та інвестицій в основний капітал в Україні. — www.ukrstat.gov.ua]

ВИСНОВКИ

У статті проведено аналіз деяких структурних характеристик господарства України, а саме: структури ВВП, зайнятого населення, структури основних засобів та інвестицій в основний капітал в розрізі видів економічної діяльності. Він засвідчив поточне та перспективне збереження негативних наслідків деформації. Структурні зміни, які відбуваються в економічній системі, матимуть позитивні наслідки лише за умови їх послідовності та наступності. Так, основою зміни структури ВВП та зайнятого населення можуть стати зрушення в розподілі основних засобів, які, в свою чергу, відбуваються лише за умови структурної переорієнтації інвестицій. Зміни співвідношення між сферами матеріального та нематеріального виробництва у господарстві України відбулися не за рахунок активного розвитку перспективних галузей промисловості з високим рівнем валової доданої вартості, а за рахунок їх «обвалу» та вивільнення зайнятого населення для не виробничої сфери, тобто без проведення внутрішньо галузевих структурних реформ у промисловості. Саме тому покращання економічної динаміки України протягом 2000-х років не можна вважати наслідком системних перетворень у країні.

Одним з основних механізмів структурної перебудови мають стати інноваційно-спрямовані інвестиції, які в подальшому і забезпечать структурні зрушення на тлі поступового зростання продуктивності праці.

One of the main mechanisms of structural reorganization should become the innovation investments, which in the future will ensure the shift of structure on a background of gradual growth of work productivity.

З метою активізації інвестиційної діяльності взагалі та інвестицій в інновації держав повинна використовувати різноманітні та більш дієві важелі впливу, зокрема податкової політики. Ці кроки повинні стати наступними після чіткого формулювання стратегії структурних перетворень та визначення національних пріоритетів розбудови господарства. В межах даної статті не приділяється увага аналізу структурних характеристик безпосередньо промисловості, що й потребує подальших досліджень.

ЛІТЕРАТУРА

1. Економіка України: стратегія і політика довгострокового розвитку / За ред. акад. НАН України В.М.Гейця. — К.: Ін-т екон. прогноз., Фенікс, 2003. — 1008 с.
2. Економічна енциклопедія: У трьох томах. Т.3 / Редкол.: С.В.Мочерний (відп. ред.) та ін. — К.: Видавничий центр «Академія», 2002. — 952с.
3. Завгородня О. Структурна динаміка як фактор інноваційного розвитку національної економіки // Економіка України. — 2004. — №11. — С.34-42.
4. Крючкова І. Макроструктурні фактори розвитку економіки України та закон золотого перерізу // Економіст. — 2005. — №9. — С.26-30.
5. Ковальчук В.М. Структурна перебудова національної економіки в контексті інноваційного розвитку / НАН України. Об'єдн. ін-т економіки: Відп. ред. Л.М.Шабліста. — Київ, 2005. — 240 с.
6. Кузнєцова Л. Структурні зміни у промисловості України: критерії прогресивності // Економіст. — 2005. — №8. — С.50-55.
7. Меламед М. Відтворювальна структура ВВП та її вплив на економічний розвиток України // Вісник НБУ, грудень, №12. — 2005. — С.8-18.
8. Портер М. Міжнародна конкуренція: Пер. с англ. / Под ред. и с предисловием В.Д. Щетинина. — М.: Междунар. отношения, 1993. — 896 с.
9. Чистилин Д.К. Самоорганізація мирової економіки: Євроазійський аспект / Д.К. Чистилин. — М. ЗАО «Издательство «Экономика», 2004. — 237 с.
10. Шандра В.М. Механізм технологічного оновлення економіки інноваційного спрямування: структура, задачі, функції, принципи // Актуальні проблеми економіки. — 2006. — №12 (66). — С.9-16.
11. Шевченко Л.І. Методологічні підходи до визначення структури економіки. Актуальні аспекти механізму модернізації економіки України: 36. наук. пр. / НАН України. Ін-т економіки. Ред. кол. Кононенко В.І. (відп. ред.) та ін. — Київ, 2003. — 146 с.
12. Структура зайнятого населення України. Динаміка середньомісячної заробітної плати за видами економічної діяльності. Структура основних засобів та інвестицій в основний капітал. Виробництво та розподіл валового внутрішнього продукту за видами економічної діяльності. — www.ukrstat.gov.ua
13. OECD Factbook 2006: Economic, Environmental and Social Statistics — ISBN 92-64-03561-3 — © OECD 2006 // www.miranda.sourceoecd.org

Стаття надійшла до редакції 17.08.2007